

Karşınızda İlginç Bir

Ördek gibi gagası,
Perdeli ayakları,
Tavuk gibi yumurtası,
Kunduz gibi kuyruğu var.
Sürüngen gibi ilerler,
Hem suda hem de karada yaşar.
Ördek desek değil,
Kuş desek hiç değil,
Şaşırmamak elde değil!

Boz renkli,
ördeğinkine benzeyen
geniş bir gagaya sahip.
Gagası esnek ve nemli.
Titreşimlere karşı da
çok duyarlı. Gagasının
üst kısmında 2 burun
deliği var.

Bu bilmecenin yanıtı ne olabilir? Siz düşünürken biraz ipucu verelim. Sözünü ettiğimiz, Doğu Avustralya'ya özgü bir hayvan. Nehir ve göl kenarlarında yaşıyor. Genellikle geceleri besleniyor. Bu hayvanın adını merak ettiniz mi? İşte yanıt: "gagalımemeli" ya da "ornitorenk"! Bir diğer adı da "platipus". Gagalımemeli, adından da anlaşılacağı gibi, birbirinden farklı birçok hayvanın özeliğini taşıyor. Kısacası tanımaya değer bir canlı!

Bir gagalımemeli
yaklaşık 0,5 metre
boyundadır. Kütlesi de
2 - 5 kg arasında
değişir.

Hayvan!

Kısa tüylü, koyu kahverengi bir kürkü var. Kürkü, bedeninin sıcak kalmasını sağlar.

Geniş ve yassı kuyruğu kunduzunkine benzer. Yüzerken dengede kalmasını sağlayan kuyruğu, aynı zamanda bir yağ deposudur. Enerji gereksinimini bu yağı parçalayarak elde eder.

Tırnakları kıvrık, ayakları perdelidir. Ayakları bedeninin yanlarında yer alır. Bu nedenle karada tıpkı bir sürüngen gibi ilerler.

Ön ayaklarıyla suyu iterek yüzer. Tırnaklarını da özellikle yuva yapmak için toprağı kazarken kullanır.

Gagalımemelinin Sesi Nasıl Olabilir?

Hayvanlar rahatsız olduklarında değişik sesler çıkarabilirler. Sizce bir gagalımemeli bu durumda nasıl bir ses çıkarır?

Haydi önce tahminde bulunun. Sonra da,

<http://www.dpiw.tas.gov.au/internnsf/WebPages/BHAN-53573T?open> adresinde, "Venom glands and spurs" başlığının son satırında bulunan "growl" sözcüğünün üzerine tıklayın. Hem su sesi hem de bir gagalımemelinin rahatsız olduğunda çıkardığı sesleri duyacaksınız.

Bakalım bu sesi doğru tahmin edebilmiş misiniz?

Sizin için hazırladığımız gagalımemeli maskesini web sitemizden (<http://www.biltek.tubitak.gov.tr/cocuk>) indirerek çıktısını alıp oynayabilirsiniz.

Beslenme Zamanı!

Gagalımemeliler solucan, salyangoz, böcek, karides, balık yumurtaları ve yavru balıklarla beslenirler. Bu hayvanlar, bir günde beden kütlelerinin yarısı kadar besin tüketirler. Bu nedenle zamanlarının çoğu besin aramakla geçer.

Gagalımemeliler, besin bulmak için suya daldıklarında gözlerini, burun deliklerini ve

kulaklarını kapatırlar. Hemen besinlerini nasıl bulduklarını düşündünüz değil mi? Bu hayvanların gagaları avlarını görmeden bulmalarını sağlayacak kadar duyarlıdır. Çünkü gagalarında özel algılayıcılar bulunur. Bu algılayıcılar sayesinde avın hareketinden kaynaklanan titreşimleri fark ederler. Böylece avlarının yerini kolaylıkla bulurlar.

Erkek gagalımemelilerin arka ayak bileklerinde zehir içeren tırnağa benzeyen sivri bir yapı bulunur. Erkek gagalımemeli, bu sivri yapıyı tehlike anında düşmanına batırır. Zehir, batırılan canlıda tüm bedene yayılan ağrılar yapar ve küçük hayvanlar için öldürücü olabilir.

Fotoğraf: Visual Photos

Gagalımemeli ve Yavruları

Yavru bekleyen dişi yuva yapar. Bunun için toprağı kazarak yaklaşık 20 metre uzunluğunda bir tünel açar. Bu tünelin son kısmına bir odacık hazırlar. Kuyruğundan yararlanarak bu odacığa bolca yaprak taşır. Bu yaprakları zemine yerleştirir ve yumurtaları için bir "yatak" hazırlar. Böylece yumurtalarının zarar görmesini önler. Gagalımemelilerin yumurtaları kuşlarınkinden daha yuvarlak biçimli ve esnek kabukludur. Bu esnek kabuklar sayesinde yumurtalar darbelerden daha az zarar görür. Dişi gagalımemeli, yumurtalarını korumak ve sıcak tutmak için çevrelerine kıvrılır. Yaklaşık on gün sonra yumurtalardan yavru gagalımemeliler çıkar.

Yavrular bedenleri tüysüz, gözleri kapalı olarak doğarlar. Yaklaşık 5 aylık olana

Gagalımemeliyi tanıtmak ve korumak amacıyla Avustralya'da pek çok çalışma yürütülüyor. Bu fotoğraf da bir hayvanbilimci çocuklara gagalımemeliyi tanıtırken çekilmiş.

Biliminsanları Gagalımemelilerin Gen Haritasını Çıkardı!

Washington Üniversitesi'nden genetikçi Wesley C. Warren yönetiminde yaklaşık 100 biliminsanı tarafından gerçekleştirilen bir araştırma sonucunda, dişi bir gagalımemelinin gen haritası çıkarıldı. Böylece görünüş olarak, hem kuşlara hem

kadar anne sütüyle beslenirler. Bu süre içinde anne yalnızca besin bulmak için yuvadan ayrılır. Anne, yuvadan ayrılırken yavrulara zarar gelmemesi için girişi toprakla kapatır. Yavrular, yaklaşık 6 aylık olana kadar yuvada kalırlar. Bu süre sonunda kendilerini tehlikelerden koruyabilecek duruma gelirler ve yuvayı terk ederler.

Yavruların sivri uçlu dişleri vardır. Ancak yuvadan ayrılmadan önce ya da yuvadan ayrıldıktan hemen sonra bu dişler yerlerini daha farklı yapılar bırakırlar. Yassı yüzeyli bu yapılar besinlerini çiğnemelerini kolaylaştırır.

Çizimler: Pınar Büyükgöral

sürüngenlere hem de memelilere benzeyen hayvanın bu canlılarla benzer genetik özellikler taşıdığı ortaya çıkarıldı. Araştırmanın sonuçları, gagalımemelilerin DNA'sının yaklaşık % 82'sinin insan, fare ve köpek gibi memelilerle benzer olduğunu ortaya koydu. Örneğin, tıpkı memeliler gibi yavrularını emzirmelerini sağlayan genlerin varlığı saptandı. Ayrıca koku alma genlerinin varlığı nedeniyle burunlarının kokulara köpekler gibi çok duyarlı olduğu belirlendi. Tüm bunların yanında, kuşlar ve sürüngenler gibi yumurtlamalarını sağlayan genlere sahip oldukları da belirlendi. Biliminsanları, bu bulguların memelilerin tarih boyunca nasıl bir değişim geçirdiğine ilişkin ipuçları sağlayacağını belirtiyorlar.

Gen Haritası

Canlıların özelliklerini belirleyen ve bunların kuşaktan kuşağa aktarılmasını sağlayan özel şifrelere "gen" denir. Örneğin, saç rengimiz bu şifrelerle belirlenir. Bir canlının sahip olduğu genlerin dizilişinin belirlenmesi, "gen haritasının çıkarılması" anlamına gelir. Gen haritaları sayesinde gelecekte pek çok hastalığın tedavisi mümkün olabilecek.

Funda Nalbantoğlu

Kaynaklar
<http://www.ncbi.nih.gov/Genbank>
<http://www.platypus.org.uk/>